

Vlaams
Parlement

stuk **2185** (2013-2014) – Nr. 9
ingediend op 18 februari 2014 (2013-2014)

Nota van de Vlaamse Regering

Groenboek Zesde Staatshervorming

Gedachtewisseling

Verslag

namens de Commissie voor Algemeen Beleid, Financiën en Begroting
uitgebracht door de heer Koen Van den Heuvel

Samenstelling van de commissie:

Voorzitter: de heer Eric Van Rompuy.

Vaste leden:

de heer Dirk de Kort, mevrouw Griet Smaers, de heren Koen Van den Heuvel, Eric Van Rompuy;
de heren Felix Strackx, Erik Tack, Christian Verougstraete;
de heren Bart Tommelein, Dirk Van Mechelen;
mevrouw Joke Quintens, de heer Bart Van Malderen;
de heren Piet De Bruyn, Matthias Diependaele;
mevrouw Elisabeth Meuleman.

Plaatsvervangers:

de heren Jan Durnez, Ward Kennes, Johan Sauwens, Peter Van Rompuy;
de heren Chris Janssens, Joris Van Hauthem, Wim Wienen;
de heren Marino Keulen, Sas van Rouveroj;
de heer Patrick Janssens, mevrouw Güler Turan;
de heren Marc Hendrickx, Jan Peumans;
de heer Ivan Sabbe;
de heer Bart Caron.

Stukken in het dossier:

2185 (2013-2014) – Nr. 1: Nota van de Vlaamse Regering
– Nr. 2 t.e.m. 10: Verslagen over gedachtewisseling
40-A (2013-2014) – Nr. 1: Verslag van het Rekenhof

INHOUD

I. Toelichting door het Rekenhof	4
1. Het samenwerkingsakkoord van 13 december 2013	4
2. Meerjarenraming	6
3. De raming van de ontvangsten ten gevolge van de zesde staatshervorming ..	6
4. De raming van de uitgaven ten gevolge van de zesde staatshervorming	7
5. Schuldontwikkeling	8
6. Vragen van de commissieleden	8
II. Uiteenzetting door professor André Decoster	10
1. Evaluatiekader	10
2. Fiscale autonomie	10
3. Responsabilisering	11
4. Solidariteitsmechanisme	14
5. Transparantie	15
6. Winnaars en verliezers	16
7. Vragen en opmerkingen van de commissieleden	18
Gebruikte afkortingen	22

Bijlagen: zie [dossierpagina](#) op www.vlaamsparlement.be

De Commissie voor Algemeen Beleid, Financiën en Begroting hield op haar vergadering van 4 februari 2014 een gedachtewisseling over het groenboek Zesde Staatshervorming en meer bepaald over de gevolgen van de Financieringswet voor de Vlaamse begroting en financiën.

Aan het Rekenhof werd gevraagd een raming te maken van de impact van de zesde staatshervorming op de meerjarenraming 2014-2019. Het Rekenhof diende hierover een verslag in (*Parl.St.* VI.Parl. 2013-14, nr. 40-A/1). Dit verslag werd tijdens deze gedachtewisseling voorgesteld door de heer Jan Debucquoy, raadsheer bij het Rekenhof.

Na de uiteenzetting door het Rekenhof stelde professor André Decoster (Centrum voor Economische Studiën van de KU Leuven) een evaluatie van de zesde staatshervorming en de Bijzondere Financieringswet voor.

De presentaties bij de twee uiteenzettingen zijn terug te vinden op de [dossierpagina](#) van dit stuk op www.vlaamsparlement.be.

I. TOELICHTING DOOR HET REKENHOF

De heer *Jan Debucquoy*, raadsheer bij het Rekenhof, verklaart dat het Rekenhof gevraagd werd om in het kader van de zesde staatshervorming een prognose te maken voor de meerjarenraming 2014-2019. Door deze uiteenzetting hoopt hij een beter beeld te geven van de beleidsruimte voor de volgende Vlaamse Regering. Het Rekenhof is in dezen een buitenstaander en was geen betrokken partij bij de totstandkoming van de zesde staatshervorming.

1. Het samenwerkingsakkoord van 13 december 2013

Sinds het Verdrag van Maastricht moeten de lidstaten een stabiliteitsprogramma op lange en middellange termijn opstellen. Het stabiliteitsprogramma heeft aan belang gewonnen sinds de invoering van de ‘twopack’- en ‘sixpack’-regeling. Het wordt door de Europese Raad van Ministers beoordeeld. Die beslist ook over de doelstellingen van het lopende en het daaropvolgend jaar. In functie daarvan moet er een ontwerpbegrotingsplan worden opgesteld vooraleer dat bij de nationale parlementen worden ingediend. Voor 2013 heeft de Europese Raad van juni beslist dat elke lidstaat een soort budgettair pact moet sluiten om de begrotingsinspanningen binnen iedere lidstaat te verdelen over de diverse deeloverheden.

Om aan de eisen van de Europese Unie te voldoen moeten er in België een aantal inspanningen worden geleverd. Het Federaal Planbureau stelt de parameters vast. Daarna volgt er een advies van de Hoge Raad voor Financiën om de inspanningen te verdelen. Vervolgens moet er in het Overlegcomité een akkoord tot stand komen tussen de regeringen. Dit model wordt als best practice in Europa naar voor geschoven. De ‘twopack’- en ‘sixpack’-regeling zijn geïnspireerd door de Belgische ervaring.

Tot het Verdrag van Maastricht moesten de lidstaten een begrotingsinspanning doen om te mogen toetreden tot de euro. Daarna was er in België, maar ook in de ander lidstaten een periode van *laissez faire*, *laissez passer*. Door de bankencrisis wilde de Europese Unie terug terrein winnen. De doelstellingen van de Raad van juni 2013 zijn sinds november 2013 uitgebreid met de vraag om te voorzien in een expliciete coördinatie van de begroting tussen de federale, regionale en lokale overheden en om de begrotingsevenwichtsregel wetmatig te verankeren.

De doelstellingen werden overeengekomen in juli 2013. In 2013 zullen al de gewesten waarschijnlijk een begrotingsevenwicht realiseren. De regeling voor bijdragen voor de pensioenen wordt nu geregeld in de nieuwe Bijzondere Financieringswet.

De Federale Regering vroeg aan de Raad van State hoe de Europese vereiste met betrekking tot de wettelijke verankering van de evenwichtsvoorwaarde het best kan worden geregeld. De Raad van State adviseerde om dit via een samenwerkingsakkoord aan te pakken. Dit akkoord moet in ieder parlement worden goedgekeurd. Vlaanderen hinkt bij de behandeling wat achterop. De Vlaamse Regering heeft het ontwerp wel al in tweede lezing goedgekeurd en het zal eerstdaags in het Vlaams Parlement worden ingediend. In het samenwerkingsakkoord wordt de bestaande praktijk, de verdeling van begrotingsdoelstellingen over de overheden en het opstellen van een aanpassingstraject om aan de Europese begrotingsnormgeving te voldoen, verankerd. De verdeling wordt geadviseerd en geëvalueerd door de HRF. Nieuw is dat als een begrotingsdoelstelling niet wordt gehaald door een deeloverheid de HRF een advies verstrekt over de omvang van de nog te nemen verplichtingen. Die overheid moet binnen de achttien maanden correctiemaatregelen nemen. Als er boetes zouden komen, dan zal de HRF adviseren wie de verantwoordelijkheid draagt. Er zal ook een strenger toezicht op de gemeenten moeten komen. Ieder overheid is binnen zijn bevoegdheid verplicht de nodige maatregelen te nemen opdat lokale overheden hun doelstellingen halen. Dit zijn niet alleen de gemeenten maar ook de OCMW's en politiezones. Bij een tekort van de lokale overheden adviseert de HRF welk overheid verantwoordelijk is om te compenseren. Dit samenwerkingsakkoord treedt in werking vanaf 1 januari 2014 en in ieder geval voor het stabiliteitsprogramma 2014 bij de Europese Unie wordt ingediend. Dit is ten laatste in maart 2014.

Het gezamenlijk tekort voor alle overheden bedroeg er in 2009 5,5 percent. 0,7 percent was te wijten aan gewesten en gemeenschappen. In 2013 zijn gewesten en gemeenschappen erin geslaagd dit tekort weg te werken. Het federale niveau heeft het tekort teruggedrongen tot 2,8 percent volgens de Nationale Bank en 2,7 percent volgens de minister van Financiën. De verdeling van de inspanningen bedraagt ongeveer 75 percent voor de federale overheid en 25 percent voor gewesten en gemeenschappen. Tegen 2016 moet eenzelfde inspanning gebeuren. Die inspanning zal conform het advies van de HRF volgens dezelfde verdeelsleutel worden verdeeld. De te leveren inspanning van ongeveer 2,9 percent komt overeen met een grootteorde van 10 miljard euro. In de Bijzondere Financieringswet is een inspanning van 2,5 miljard euro voor gemeenschappen en gewesten tegen 2016 opgenomen. Die inspanningen worden onmiddellijk door de federale overheid afgetrokken van de middelen die moeten worden doorgestort.

De Europese Unie wenst ook een traject uit te tekenen voor de opvang van de vergrijzingskost. De gebruikte cijfers komen uit het verslag van de Studiecommissie voor de vergrijzing. De inspanning voor de vergrijzingskost zal ook over de het federale niveau, de gewesten en gemeenschappen worden verdeeld. Deze inspanning is in de nieuwe Financieringswet opgenomen. De meerkost van de vergrijzing (pensioenen en gezondheidszorg) voor de overheden samen bedraagt 3,7 percent tegen 2030 waarvan 90 percent volgens de Commissie ten laste van de federale overheid en 10 percent ten laste van de gewesten en gemeenschappen komt. De gemeenschappen en gewesten moeten tegen 2030 een inspanning leveren van 0,23 percent van het bbp. De inspanning wordt afgetrokken van de middelen. Het is onduidelijk of de responsabiliseringsbijdrage voor de ambtenaren er al gedeeltelijk inzit of er nog bij moet komen. De bijdrage vanwege de gewesten en gemeenschappen zal geleidelijk opgetrokken worden tot 1,6 miljard euro tegen 2028. De totale som van de saneringsinspanningen, vergrijzingskosten en responsabiliseringsbijdrage van gewesten en gemeenschappen zal ongeveer 1 percent van het bbp bedragen.

2. Meerjarenraming

De vrije beleidsruimte voor de huidige bevoegdheden, ten opzichte van de meerjarenraming van vorig jaar, is verminderd als gevolg van de lagere schatting van de groei. Bij de raming bij ongewijzigd beleid huidige bevoegdheden zijn er geen opmerkingen. De administratie volgt dit goed op.

Enkele bedenkingen betreffen de stijging van de onderbenutting. De administratie en de minister verwijzen daarvoor onder meer naar het Financieringsfonds voor Schuldaufbouw en Eenmalige Investeringsuitgaven. Een hoge onderbenutting vergroot het risico op overschatting. Er wordt ook rekening gehouden met een jaarlijkse uitbetaling van het dividend door KBC. Er is een onvolledige invulling van de consolidatiekring. Dit gaat hoofdzakelijk over universiteiten en hogescholen.

Er is onduidelijkheid over het tekort van de lokale overheid. Het nieuwe decreet voor de beleids- en beheerscyclus gemeenten dat voorziet in een dubbele evenwichtsvoorwaarde, biedt op zich geen garantie dat er ieder jaar in ESR-termen een vorderingssaldo in evenwicht is. Dat vergt een bijkomende monitoring. De administratie werkt hieraan. Een probleem blijft de al dan niet ESR-classificatie tot de sector overheid van gemeentebedrijven en intercommunales. De federale overheid slaagt er niet in om cijfers te geven over de politiezones.

Tot slot zijn er de pps-beschikbaarheidsvergoedingen en de evolutie ervan in de volgende vijf jaren. De meerjarenraming gaat ervan uit dat al de beschikbaarheidsvergoedingen zullen worden opgevangen binnen de kredieten constant beleid.

In het jaarverslag over alternatieve financiering van december 2013 (*Parl.St.* VI.Parl. 2013-14, nr. 52/1) ziet men dat er een evolutie is van de beschikbaarheidsvergoedingen van de al besliste dossiers van 265 miljoen euro in 2014 tot 514 miljoen euro in 2017. Op kruissnelheid bedraagt het 672 miljoen euro. Er is dus een stijging met 250 miljoen euro tot 2017. Op kruissnelheid komt er nog eens 150 miljoen euro bij. De stijging valt vooral in de sectoren die gebruik maken van pps, zoals welzijn, onderwijs en openbare werken. Dit zijn de sectoren met de kleinste onderbenutting. Sinds december 2013 heeft het INR op vraag van Eurostat de DBFM-constructie Schoolgebouwen voorlopig geherklasseerd tot de sector overheid omdat de waarborgregeling niet wordt aanvaard. De herklassering is gebeurd in afwachting van de herziening van de regeling door de Vlaamse Regering. Als er geen oplossing komt zal de totale investeringssom van 1,5 miljard euro ten laste vallen de begroting. Het effect van het masterplan Antwerpen op de beleidsruimte van de volgende vijf jaar is minimaal. Alle grote investeringen vallen waarschijnlijk, als ze met alternatieve financiering gebeuren, na de oplevering van de investeringen. Dit is na 2019.

3. De raming van de ontvangsten ten gevolge van de zesde staatshervorming

Bij de aftoetsing van de cijfers bleek dat de cijfers van de meerjarenraming niet accuraat waren. Dit was te wijten aan het feit dat bij het opstellen van de meerjarenbegroting men geen kennis had van al de amendementen op de Bijzondere Financieringswet. De modellen van het Rekenhof en de Vlaamse administratie stemmen nu wel overeen.

Er is één verschil tussen de raming van de Vlaamse overheid en die van het Rekenhof met die van de federale overheid. De nieuwe Financieringswet treedt in werking vanaf 1 januari 2015. Men moet dan weten wat de opbrengst van de personenbelasting ('belasting staat') in 2015 is. Dat is pas in 2017 bekend. Er is een voorlopige berekening voor 2015 op basis van de cijfers van 2012. Bij deze raming bleek dat er tussen de cijfers met de federale overheid een verschil van 3 miljard euro was. De federale overheid schatte het bedrag op

45 miljard euro. Die van het Rekenhof en de Vlaamse overheid bedroeg 42 miljard euro. Waarschijnlijk vloeit dit voort uit de gehanteerde schattingsmodellen. Dit resulteert bij de berekening van de opcentiemen in een groot verschil. Het bedrag voor 2015 wordt na advies van het Rekenhof eind 2017 definitief vastgesteld in overleg met gewesten en gemeenschappen. Het tekort of teveel wordt retroactief herberekend. Er is nu een raming voor de opcentiemen die 568 miljoen euro lager ligt dan de federale raming. Het risico is dat men meer zal ontvangen dan geraamd. Er moet een koninklijk besluit komen dat in de ministerraad overlegd werd en dat tevens met de gemeenschappen en gewesten wordt overlegd om de methodologie voor de berekening vast te stellen. De definitieve vaststelling is vanaf 2018.

Kleine bedragen kunnen nog veranderen omdat het nog definitief vastgesteld moet worden per KB, maar het globale effect zal minimaal zijn.

4. De raming van de uitgaven ten gevolge van de zesde staatshervorming

Er kon alleen met een vereenvoudigde hypothese worden gewerkt. Er zijn te weinig data beschikbaar om de uitgaven en uitgavendynamiek van de overgedragen bevoegdheden te kunnen schatten. Gemakshalve raamde men de uitgaven op het bedrag van de bijkomende ontvangsten ten gevolge de nieuwe Bijzondere Financieringswet zonder de sanerings- en vergrijzingsbijdrage. Dit was immers de intentie van de acht onderhandelende partijen. Pas achteraf heeft men de sanerings- en vergrijzingsbijdrage bepaald. Voor 2015 zijn de uitgaven voor de nieuwe bevoegdheden gelijk aan de ontvangsten. Na 2015 wordt de oefening heel wat moeilijker omdat men geen zicht heeft over de uitgavendynamiek van de overgedragen uitgaven en op de kostendrijvers. Men kan niet anders dan met een sterk vereenvoudigde hypothese te werken.

Het Rekenhof heeft geprobeerd een tweetal uitgaven te ramen. Bij de kinderbijslag rijst de vraag of de evolutie van de uitgaven sneller of trager gaat zijn dan de evolutie van de groeiparameters zoals vastgelegd in de Financieringswet. Volgens de Financieringswet groeit de kinderbijslag met de inflatie, met 25 percent van de reële groei en de groei van het aantal kinderen onder de 18 jaar. Op basis van het uitgavenpatroon van het verleden kan men proberen de toekomstige evolutie in te schatten. Kinderbijslagwetgeving is een zeer complexe wetgeving waarin meer dan zeshonderd combinaties mogelijk zijn. Het verzamelen van globale cijfers was problematisch omdat de Sociale Zekerheidskas voor Zelfstandigen geen cijfers kon geven en grote groepen van ambtenaren zelf hun kinderbijslag betalen. De wetgeving verandert daarenboven bijna ieder jaar. De evolutie van de voorgaande jaren berekenen bij constant beleid veronderstelt het neutraliseren van al de gewijzigde wetgeving. De Vlaamse administratie is van plan bijkomend te investeren in een datamodel dat de evolutie van de kinderbijslag beter kan berekenen. De statistieken van de RKW van de verdeling van de kinderbijslag over de gewesten en gemeenschappen tonen aan dat Vlaanderen relatief het hoogste percentage basiskinderbijslag uitkeert. Voor de extra's liggen de Vlaamse percentages lager. Op het eerste gezicht zou bij een verdeling van het totaal op basis van jongeren onder de 18 jaar Vlaanderen daar relatief een voordeel hebben.

De berekening van de uitgaven van de dienstencheques was nog moeilijker. Het zijn uitgaven verbonden aan de gedragingen van de belastingplichtigen. Het is moeilijk om de evolutie van het aantal gebruikers in te schatten. De wetgeving is voortdurend in verandering. De prijs voor de gebruiker werd meermaals aangepast. Ook de financiële tegemoetkoming werd meermaals gewijzigd. Het fiscaal voordeel wijzigde regelmatig. De inspectie werd verscherpt en de voorwaarden voor de dienstenchequebedrijven werden verstrengd. Op basis van de evolutie van de uitgaven in het verleden kan men onmogelijk de toekomstige evolutie schatten. De cijfers van de RVA tonen aan dat de cijfers voor dienstencheques

heel grillig verlopen. Men kan op basis van het verleden onmogelijk een inschatting maken voor de toekomst. Iedere sociale zekerheidsinstelling moet een meerjarenraming maken. De RVA voorspelt zonder uitleg een grote groei van dienstencheques voor 2015 en 2016.

5. Schuldontwikkeling

De schuld evolueert in functie van het jaarlijks vorderingensaldo en de ESR8-verrichtingen. In de meerjarenraming wordt uitgegaan van een hypothese van een jaarlijks nultekort. In deze hypothese wordt de schuld tegen 2019 teruggebracht tot 2,3 miljard euro. Bij de hypothese van constant beleid en dus rekening houdend met de evolutie van het vorderingensaldo bij constant beleid, zal de schuld tegen 2019 2,4 miljard euro extra hoger zijn (of een totaal van 4,7 miljard euro in 2019).

Er zijn hypothesen en meerjarenramingen inzake ESR8-verrichtingen. Die gaan ervan uit dat de jaarlijkse terugbetalingen van KBC integraal voor de schuldafbouw worden gebruikt en dat men geen nieuwe participaties neemt.

Een risico betreft de DBFM 'Scholen voor morgen'. Die schuldontwikkeling is nog niet verwerkt. Als er geen nieuwe initiatieven van de Vlaamse Regering komen, dan valt het ten laste van de schuld.

De mogelijke bijkomende kapitaalbreng van het masterplan Antwerpen (nog geen beslist beleid maar aangekondigd in de vijfde voortgangsrapportage masterplan Antwerpen) wordt geraamd op 600 miljoen euro. Dit telt niet mee voor het vorderingssaldo. Het is een ESR8-verrichting. Het moet wel worden gefinancierd. Het zal dan desgevallend de schuld verder belasten.

De heer Debucquoy roept op om optimistisch te blijven. Een voordeel van de nieuwe Financieringswet is dat heel wat discussies zijn beslecht. De volgende regeringen zullen geen tijd verliezen met de verdeling van de begrotingsinspanningen. Het is voor ieder deeloverheid duidelijk wat er moet gebeuren. Het nadeel is dat de in de Bijzondere Financieringswet gebetonneerde verdeling van inspanningen alleen kan worden aangepast met een bijzondere meerderheid. Dit is weinig soepel. De bijdragen van en de verantwoordelijkheden voor de lokale overheden zijn vastgelegd. De discussies over de responsabilisering over de ambtenarenpensioenen en de usurperende bevoegdheden zijn uitgeklaard. Al de middelen komen in één pot terecht die vrij kan worden besteed. De stijgingen en dalingen van de verschillende cijfers vlakken elkaar uit. Men moeten de cijfers in hun totaliteit bekijken. De transfers naar gemeenschappen en gewesten zullen globaal lager zijn. De ontwikkelingsval verdwijnt uit de Financieringswet. Er is een uitdovend overgangsmechanisme. Een goede vernieuwing is dat de staatshervorming Vlaanderen extra hefbomen geeft, zoals de uitgebreide opcentiemen, de zelfstandige tariefbepaling, het toekennen van RSZ-kortingen voor het doelgroepenbeleid enzovoort. In de uitgaven kan iedere overheid nog efficiëntiewinsten boeken. De heer Debucquoy waarschuwt wel voor nieuwe pps-projecten. Er moet voldoende bewaakt worden dat ze blijven voldoen aan de ESR-voorwaarden.

6. Vragen van de commissieleden

De heer *Matthias Diependaele* wil weten wat de afspraken zijn voor de berekening van het tekort van de lokale overheden. Wanneer gaat dit gebeuren?

Waarover gaan de supplementen bij de kinderbijslag?

De heer *Koen Van den Heuvel* wil weten hoe ver het staat met de methodologie voor de berekening van de resultaten van de lokale besturen. Er is altijd discussie over de kwaliteit van de overheidsrekeningen rond de resultaten van de lokale besturen. Is daar een timing? In het samenwerkingsakkoord wordt gesteld dat de verantwoordelijkheid bij entiteit 2 ligt. De regeling in Vlaanderen waarbij er tegen het einde van de legislatuur een positieve autofinancieringsmarge moet zijn, is geen ESR-norm. Wat is de houding van het Rekenhof? Het is een verplichting van de lokale overheden zonder sanctiemogelijkheid voor de gewesten. Wat is het standpunt van het Rekenhof hierover? Zijn er buitenlandse voorbeelden waar de verplichting dwingender wordt ingevuld?

De heer *Dirk Van Mechelen* wil weten of de patrimoniumoverdracht beslist is, of zijn daar nog problemen over? Het Rekenhof verwijst in de begrotingssimulaties regelmatig naar het risico van de herclassificatie door Eurostat van DBFM ‘Scholen voor morgen’. Dat gaat over 1,5 miljard euro. Dit project is lopende en de uitgaven ervoor stijgen. Dit zou over 300 à 400 miljoen euro extra deficit in het vorderingssaldo kunnen gaan. Is daar nieuwe informatie over?

De heer *Jan Debucquoy* verduidelijkt dat de gemeenten en steden vanaf 2014 BBC toepassen. Er moet jaarlijks een kasevenwicht zijn en op het einde van de vijfjaarlijkse cyclus moet de autofinancieringsmarge positief zijn. Dit dubbel evenwicht is een goed criterium voor het bewaken van de gezondheid van de lokale financiën. Maar het is geen garantie voor een jaarlijks evenwicht in ESR-termen omdat het tweede evenwicht er niet jaarlijks moet zijn en het vorderingssaldo wel jaarlijks in evenwicht moet zijn. Zelfs het jaarlijks bereiken van het dubbele evenwicht biedt op zich geen garantie dat er een ESR-evenwicht is. Voor ESR moeten de ESR8-verrichtingen worden geneutraliseerd en er is geen garantie dat er een automatisch begrotingssaldo op nul is. De lokale overheden zijn ook meer dan gemeenten en OCMW's. Ook politiezones vallen onder lokale overheden maar niet onder BBC. Politiezones investeren veel en daar heeft men te weinig zicht op. Een bijkomende moeilijkheid is de classificatie van intercommunales en gemeentebedrijven die wel onder BBC vallen maar waarvan een deel volgens de criteria buiten de overheidssector in ESR-termen zouden vallen. Dit alles moet worden uitgeklaard vooraleer men dit sluitend kan vaststellen. Er is een akkoord over het principe dat de hogere overheid die mee verantwoordelijk is voor het tekort bij de lokale overheid, het tekort moet opvangen. Het principe in de praktijk berekenen is problematisch. Momenteel kan dit op basis van steekproeven en op cijfers van twee jaar voordien die worden doorgetrokken. De Europese Unie heeft vastgesteld dat de overheidsboekhouding van landen sterk verschilt en dat het voor Eurostat moeilijk is om op basis van de verschillende overheidsboekhoudingen een omzetting te maken naar de ESR95. Het is de bedoeling dit te uniformiseren. Er komt een project (EPSAS) om de boekhouding van de overheden binnen EU te uniformiseren. De resultaten worden over zes à zeven jaar verwacht. In België is er ook het probleem van verschillende boekhoudingen bij de verschillende overheden.

Het is de bedoeling van het agentschap Binnenlands Bestuur om te investeren in software. Lokale overheden moeten nu ook met ESR-codes rapporteren. Van zodra de gemeenten hun begrotingen elektronisch hebben ingediend, zal het agentschap Binnenlands Bestuur in de toekomst met aangepast software het saldo van de lokale overheden in ESR-termen kunnen berekenen.

Eurostat stuurde twee à drie jaar geleden een brief met vragen over DBFM ‘Scholen voor morgen’. Blijkbaar heeft het INR op vraag van Eurostat beslist om vanaf 2013 de cijfers op te nemen in de overheidsrekeningen, in afwachting van een nieuw initiatief van de Vlaamse Regering. De brief hierover is niet gekend maar de beslissing is er sinds december 2013.

II. UITEENZETTING DOOR PROFESSOR ANDRÉ DECOSTER

Professor *André Decoster* van het Centrum voor Economische Studiën, Werkgroep Economie en Overheid van de KU Leuven, geeft een update van de berekeningen van de laatste twee jaar vanuit academisch perspectief. Er wordt geprobeerd de Financieringswet te duiden vanuit de principes van het begrotingsfederalisme omdat die in het publieke debat een belangrijke rol hebben gespeeld. De afspraken die afgelopen zomer werden gemaakt, voegden substantiële zaken aan de Financieringswet toe.

1. Evaluatiekader

De evaluatie gebeurde door de toetsing aan twaalf principes. Het is essentieel dat de Financieringswet breed politiek gedragen wordt. De twaalf principes dateren van de herfst 2010. Het zijn de volgende principes:

- de financiële bevoegdheden van de entiteiten significant verhogen;
- deloyale fiscale concurrentie vermijden;
- het behouden van regels inzake progressiviteit van personenbelasting;
- het verzekeren van de leefbaarheid van de federale staat en fiscale prerogatieven;
- de responsabilisering van de deelstaten versterken;
- rekening houden met bevolkings- en leerlingenaantallen;
- het behouden van solidariteit;
- geen enkele deelstaat mag structureel verarmen;
- de financiële stabiliteit van de deelstaten garanderen;
- rekening houden met de specifieke situatie van Brussel;
- het evenwicht van de globale overheidsfinanciën bewaren;
- het verifiëren van de pertinentie van de simulaties.

2. Fiscale autonomie

De principes stelden dat de fiscale autonomie moest worden verhoogd. Het is moeilijk een oncontroversiële maatstaf van fiscale autonomie te ontwikkelen omdat dit een maatstaf is die niet losstaat van de manier waarop die wordt uitgeoefend. De simpelste manier om dit te meten is de verhouding van de eigen belastinginkomsten ten opzichte van de totale inkomsten. Voor de gewesten zijn er 12 miljard euro dotaties en 9,6 miljard euro eigen belastingen. Dit geeft een kleine 44 percent als fiscale autonomie. De gemeenschappen hebben geen eigen belastingen. Opgesplitst voor de verschillende entiteiten gaan de cijfers sterk verschillen naargelang men er de inkomsten en uitgaven van de gemeenschappen aan toevoegt. Voor Vlaanderen, gemeenschap en gewest samen, bedraagt in de oude Financieringswet, de fiscale autonomie 21 percent. Voor het Brusselse Gewest bedroeg het in de oude Financieringswet al 54 percent. In de nieuwe Financieringswet is voor de fiscaal competente entiteiten de fiscale autonomie opgelopen van 44 percent naar 73 percent. Er kan worden gediscussieerd over wat een echt belastinginstrument is. Is er fiscale autonomie als men het volledige instrument heeft, of als er delen, zoals het heffen van opcentiemen, kunnen worden vastgesteld? In de presentatie worden die laatste mee opgenomen. Dit voert de eigen belastingeninkomsten voor de gewesten op van 9,6 miljard euro naar 21,5 miljard euro. Voor de gewesten betekent dit een fiscale autonomie van 73 percent. Voor Vlaanderen, gemeenschap en gewest samen, betekent dit ongeveer een derde.

Professor *André Decoster* vindt dit een substantiële toename voor de fiscaal competente entiteiten van de fiscale autonomie. 10 miljard euro aan personenbelastingen via de regionale opcentiemen is belangrijk. Het grote verschil in fiscale autonomie tussen gemeenschappen en gewesten en gemeenschap en gewest samen, leidt tot grote verwarring, zeker internationaal. Dit vloeit voort uit het feit dat de Belgische federatie een federatie ‘sui generis’ is. Dit bemoeilijkt de internationale vergelijking van de fiscale autonomie. Inter-

nationaal pleit hij er altijd voor om enkel naar de gewestcijfers te kijken. Er is dan wel een discrepantie met de bevoegdheden, die vooral bij de gemeenschappen zitten. De keuze om naast gewesten ook gemeenschappen te hebben is een politieke keuze, en heeft historische wortels. Maar daardoor zijn de inzichten van begrotingsfederalisme – dat uitgaat van een federatie die enkel uit niet overlappende territoriale eenheden bestaat – slechts beperkt toepasbaar op België.

3. Responsabilisering

Professor *André Decoster* betreurt dat de begrippen responsabilisering en fiscale autonomie voortdurend door elkaar worden gebruikt. Dat is niet hetzelfde. Men kan zeer fiscaal autonoom zijn zonder geresponsabiliseerd te zijn indien er bijvoorbeeld ‘bail out’-regelingen zijn. Dit zijn de reddingsoperaties die doorgevoerd worden door meestal hogere overheden of andere overheden om niet mee slachtoffer te zijn van schadegevallen of wanbeleid op een ander niveau. Als er in dergelijke reddingsoperaties voorzien is, dan is men niet geresponsabiliseerd maar wel fiscaal autonoom. Het omgekeerde bestaat ook. Men is dan zeer geresponsabiliseerd maar niet fiscaal autonoom. Responsabilisering is ruimer en kan anders worden uitgedrukt dan via fiscale autonomie. Het is niet noodzakelijk een tegenstelling, maar ze vallen niet samen. Er is bijvoorbeeld responsabilisering mogelijk via een bonus-malussysteem voor de tewerkstelling van werklozen.

Het verklaren van het gedrag van overheden staat nog in de kinderschoenen. De politieke economie bestaat niet meer dan twintig jaar. Er zijn twee paradigma’s om over een overheid na te denken. Ofwel is ze benevolent, ofwel is ze het monster van Leviathan. In het eerste geval wordt de opbrengst en de structuur van belastingen zo vastgesteld dat het welzijn van de burger gemaximeerd wordt en zo groot mogelijk is. In het tweede paradigma, dat opgang maakt sinds de jaren 80, heeft de overheid niet het beste voor met de burgers maar wil zelf zo groot mogelijk zijn. Geen van die paradigma’s heeft de volledige waarheid in pacht. Het zijn theoretische modellen die tot andere theoretische conclusies leiden. De vraag is wat empirisch het meest relevant is om het gedrag van een overheid te beschrijven. Dat weten we voorlopig niet. Daardoor zijn er ook in begrotingsfederalisme verschillende modellen die tot verschillende analyses en conclusies leiden. Het beleid daarmee inspireren is vaak uitsluitend geïnspireerd op de keuze voor het paradigma. Men moet dus bescheiden zijn in het doen van forse uitspraken op basis van die theorieën. Bijvoorbeeld: in de Belgische situatie rijst de vraag of men echt gelooft dat het solidariteitsmechanisme de oorzaak is van de blijvende achterstand in het regionale bbp per capita in Wallonië en van de forse instorting van de fiscale capaciteit van Brussel. In een bepaald paradigma van economische modelering van het gedrag van overheden kan men dat theoretisch terugvinden. De vraag is of dat de empirische hoofdreden is om vast te stellen dat die twee regio’s een lager regionaal bbp per capita hebben dan Vlaanderen.

Responsabilisering gaat over de incentives die men geeft aan overheden om zich op een bepaalde manier te gedragen. De prikkels kan men in kaart brengen. Voor economen is dat maar één van de twee elementen om gedrag te verklaren. Het is niet omdat men de armoedeval voor regio’s in kaart kan brengen, dat dat sluitend zegt dat overheden daar op reageren. Gedragsmodellen zijn niet alleen de incentives, maar ook de objectieven van overheden. Zoals reeds gezegd staan deze modellen nog in de kinderschoenen, en past enige bescheidenheid.

Een veel terugkerende indicator voor responsabilisering is het ‘juste retour’-mechanisme. Hoeveel van de eigen regionale economische groei vloeit terug naar de regionale budgetten via de Financieringswet als de economie aantrekt? Het ‘juste retour’-principe zorgt er voor dat het verdeeld wordt op basis van de opbrengst in de personenbelasting. Het is een zeer ruwe maatstaf van responsabilisering. De nieuwe Financieringswet wijzigt de personen-

belastingsdotatie van de gewesten en zet die om naar regionale opcentiemen en is dus fiscale autonomie. Als men aanvaardt dat ‘juste retour’-sleutels een indicatie zijn van de mate van responsabilisering dan zijn die regionale opcentiemen geen grote stap naar meer responsabilisering. Ze komen in de plaats van de ‘juste retour’-sleutels. Dat verandert niet veel. De voordelen van fiscale autonomie liggen elders. Er wordt voor fiscale autonomie gepleit omdat het een instrument is waarmee beleid duidelijker kan worden gemaakt. De argumenten zijn dus niet responsabilisering maar wel verantwoording afleggen over de beleidskeuzes.

De responsabilisering vergroot omdat de opbrengst vergroot, doordat de regionale opcentiemen rechtstreeks de elasticiteitsbonus binnenrijven. De vroegere dotatie groeide alleen maar proportioneel mee met economische groei. De elasticiteitsbonus wordt voor een kwart van de personenbelasting binnengerijfd omdat de personenbelasting in principe sneller groeit dan de economische groei. Het feit dat de arbeidsmarktdotatie als ‘juste retour’ wordt verdeeld, is wel responsabiliserend. Het is misschien een geprefereerde vorm van responsabilisering voor het te voeren beleid, maar niet in de ogen van professor Decoster.

De enveloppes die moeten worden verdeeld over de gewesten of de gemeenschappen worden op twee manieren verdeeld. Sinds 1989 op basis van de verhouding van de opbrengst van de personenbelasting. Vlaanderen brengt ongeveer 63 percent van de personenbelasting op. Dat is hoger dan het bevolkingspercentage van ongeveer 58 percent. Bij ‘juste retour’ krijgt Vlaanderen terug wat het heeft ingebracht. Op basis van de bevolking zou het anders zijn. Hoe meer men verdeelt met een fiscale sleutel, hoe meer dit in het voordeel is van de rijkere regio. De bevolkingssleutel is ten opzichte van de fiscale sleutel in het voordeel van de armere regio's. De grote gemeenschapsdotatie, de btw-dotatie, wordt verdeeld volgens de bevolkingssleutel. Andere gemeenschapsdotaties worden verdeeld op basis van de personenbelastingssleutel.

De nieuwe arbeidsmarktdotatie die samengevoegd is met de dotatie voor een gedeelte van de fiscale uitgaven wordt verdeeld volgens de ‘juste retour’-sleutel. Met de nieuwe sleutel leveren het Waalse en Brusselse Hoofdstedelijke Gewest flink in. Vlaanderen krijgt meer dan de huidige uitgaven. Dit soort tabellen gebruikt men best niet voor de evaluatie van het politieke akkoord van het nieuwe financieringssysteem. Het is een element van een geheel. De Financieringswet is een globaal evenwicht door de sokkel en de verschillende compensaties waardoor men op lange termijn op een technische manier een globaal evenwicht bereikt tussen al de gefedereerde entiteiten. Het illustreert wel het belang van het verdelen van de arbeidsmarktdotatie op basis van de fiscale sleutel.

De vraag rijst of het gedrag van overheden verandert als de fiscale sleutel meer wordt gebruikt en er meer wordt geresponsabiliseerd. Sinds 1989 is de toepassing van de fiscale sleutel toegenomen en toch is de fiscale capaciteit in Brussel ingestort. Dit is wel geen wetenschappelijk argument omdat intussen ook zo veel andere zaken kunnen veranderd zijn. Om het effect van de fiscale sleutel te isoleren zou men een experiment moeten kunnen uitvoeren waarbij enkel de gehanteerde sleutel veranderde. Dat is niet mogelijk. Daarom is het de moeite om via simulaties te kijken of het incentive voor overheden om te groeien zou worden beloond. De simulatie is gebaseerd op de groeiprognozes van het Federaal Planbureau. De basissimulatie met de regionale groeicijfers van de onderhandelaren werd overgenomen. We drukken de regionale ontvangsten uit per capita. In het basisscenario verliezen zowel Brussel als Wallonië door de verminderde solidariteit. Vlaanderen wint. Bemerkt dat dit geen weergave is van de budgettaire realiteit, maar enkel een simulatie van hoe de mechanismen zelf van de Financieringswet veranderen.

In het basisscenario bedroegen de groeivoeten van het Federaal Planbureau ongeveer 1,6 percent. We vergelijken dat basisscenario nu met een situatie waarin de groeivoet voor Wallonië gewijzigd wordt naar 3 percent. Zou Wallonië er voordeel bij hebben sneller te groeien? Het antwoord is bevestigend. Het verlies dat Wallonië zou boeken neemt sterk af als ze sterker zouden groeien. Dat is een illustratie dat de ingebouwde mechanismen in de nieuwe Financieringswet groeibevorderend zijn. Er is nog wel interdependentie voor de andere regio's. In de Financieringswet worden de enveloppes voor de dotaties eerst globaal vastgelegd en dan pas verdeeld. Bij een groei van Wallonië van 3 percent stijgt ook de gemiddelde federale groei. Daardoor groeit de enveloppe voor de dotatie van de drie gewesten.

Professor Decoster concludeert dat de gewesten niet extra geresponsabiliseerd zijn door de fiscale autonomie omdat het in de plaats komt van de 10 miljard dotatie voor de drie gewesten samen, die al volgens een fiscale sleutel was verdeeld. Ze zijn wel geresponsabiliseerd via de nieuwe arbeidsmarktdotatie. Er gaat veel geld naar de gemeenschappen. Die dotaties worden verdeeld volgens de behoeften, zoals leerlingenaantallen. Voor de gemeenschappen wordt een globale dotatie vastgesteld die vervolgens over de gemeenschappen wordt verdeeld op basis van de gegevens van elk van die gemeenschappen. De toename van de dotatie wordt bepaald op basis van de hoogste toename van de behoeften in één van de gemeenschappen. De enveloppe neemt dus toe op het ritme van de hoogste stijger en wordt dan verdeeld met de sleutel van de twee gemeenschappen.

Sommigen stellen nog altijd dat dotaties die niet op basis van een fiscale sleutel worden verdeeld consumptiefederalisme is. Het is geen consumptiefederalisme omdat het geen blanco cheque is. Per capita komt er een bedrag. Indien dit niet voldoende is, moet men zelf het verschil bijpassen. Consumptiefederalisme is vrij handelen en de factuur doorsturen. Als voorbeeld van consumptiefederalisme worden de Lambermontakkoorden aangehaald. Het is een eenmalig voorbeeld dat niet zo eenvoudig is. Het is een gevolg van de Financieringswet van 1989 die niet werd herzien in 1999 zoals gepland. De Lambermontakkoorden moeten in het politiek kader van 1999 worden gezien. Deze uitzondering werd onderhandeld en vloeyde niet voort uit het systeem.

Voor de nieuwe bevoegdheden werd voor de twee gemeenschappen per capita uitgerekend wat men zou krijgen in de oude en nieuwe Financieringswet. De Franse Gemeenschap zal worden ondergefinancierd. Dit zijn cijfers voor de sokkel. Vlaanderen zal voor de nieuwe bevoegdheden meer krijgen dan in de oude Financieringswet. Na uitdoving van de sokkel zullen overheden, zelfs met dotatiefinanciering op basis van behoeften, met de realiteit worden geconfronteerd.

Dotaties steunen in de theorie van het begrotingsfederalisme op efficiëntieargumenten. Dotaties worden in debatten regelmatig als transfers voorgesteld. Maar er is nergens bepaald dat dotaties uitsluitend zouden moeten worden verdeeld op basis van een fiscale sleutel. De redenen om dotaties te verdelen volgens bevolkingsaantallen zijn efficiëntieargumenten. In alle federaties worden er meer uitgavenbevoegdheden dan belastingbevoegdheden gedecentraliseerd. Dat is ook theoretisch onderbouwd. Vanuit een economisch perspectief weegt men kosten en baten af. Er zijn ongetwijfeld voordelen aan het decentraliseren van bevoegdheden zoals het dichterbij de burger staan, het beter kunnen monitoren. Het arbeidsmarktbeleid is een goed voorbeeld voor decentralisatie. De vraag rijst trouwens of het gewest dan het beste niveau is voor de decentralisatie. Er zijn ook nadelen aan het decentraliseren van bevoegdheden zoals het moeten afsluiten van samenwerkingsakkoorden en het coördineren. Hoe kleiner de entiteit hoe meer oversijpelings-effecten er zijn en hoe meer nadelen dat decentralisatie heeft.

Er zijn belastinginstrumenten die men beter decentraliseert, andere houdt men beter centraal. In de economische theorie vindt men voor belastinginstrumenten meer nadelen voor decentralisatie dan voor bevoegdheidsdecentralisatie. In alle landen vindt men daarom dat er meer bevoegdheden worden gedecentraliseerd dan belastingen. Het verschil tussen de omvang van de decentralisatie van belastingen en bevoegdheden noemt men de verticale fiscale kloof. Verticaal omdat het niet gaat om het verschil tussen de gedecentraliseerde entiteiten onderling, maar om het verschil tussen het federale niveau en de regio's.

Er zijn voor- en nadelen aan fiscale autonomie. Voordelen zijn accountability, zichtbaarheid enzovoort. Nadelen zijn de belastingcompetitie en de verstoring van de interne markt. De verstoring van de interne markt door de doorgedreven decentralisatie wordt in België wellicht onderschat. Gelet op de gedeeltelijke decentralisatie van de personenbelasting, zullen de volgende tien jaar een interessant experiment zijn. De verticale fiscale kloof wordt berekend door de OESO. Het gaat over hoe ver de decentralisatie van de inkomsteninstrumenten afwijkt van de uitgaveninstrumenten. Als beide instrumenten evenveel gedecentraliseerd zijn zit men op de 45°-lijn. Al de landen liggen onder die lijn. Het is niet abnormaal dat er minder belastingen gedecentraliseerd zijn dan dat er uitgaven gedecentraliseerd zijn. Er is met de OESO altijd een discussie of er al dan niet een correctie voor de gemeenschappen moet worden doorgevoerd. België scoort laag omdat de gemeenschappen geen belastingbevoegdheid hebben en veel uitgavenbevoegdheden. Na de nieuwe Financieringswet zal België niet veel stijgen.

Het is normaal dat er een verticale fiscale kloof is. De discussie gaat erover hoe groot die moet zijn. Die afweging is empirisch. Er is in België te weinig onderzoek naar de empirische effecten van de belastingcompetitie en de daaruit voortvloeiende efficiëntieverliezen, het verhuizen van mensen en bedrijven enzovoort. Er is geen zicht op de efficiëntieverliezen, noch op de winsten in beter beleid door toegenomen verantwoording die beleidsmakers moeten afleggen bij grotere fiscale autonomie. Men weet niet wat de optimale verticale fiscale kloof moet zijn. De discussie moet gaan over hoe het gebrek aan fiscale competentie van de gemeenschappen wordt opgevangen.

Naast de algemene dotaties komen er nu dotaties met specifieke doeleinden. Die worden al dertig à veertig jaar aangeprezen in de literatuur over begrotingsfederalisme. Voor de extra dotatie voor Brussel is gespecificeerd dat ze minstens gedeeltelijk moet worden gebruikt voor investeringen in mobiliteit. De grote dotaties zijn niet gespecificeerd naar doeleinden.

4. Solidariteitsmechanisme

Daarnaast zijn er de vereveningsdotaties. Dat is een dotatie die in 1989 ontstaan is als een compensatie voor het toegenomen belang van de fiscale sleutel waarbij vooral het Waalse Gewest verloor in termen van personenbelastingopbrengst per capita. Maar de invoering van een vereveningssysteem was niet enkel gestoeld op politieke redenen. Begrotingsfederalisme schrijft een vereveningssysteem ook voor omwille van efficiëntieredenen binnen een federatie. Binnen een federaal kader worden de bevoegdheden, inkomsten en inkomsteninstrumenten zo optimaal mogelijk verdeeld over verschillende niveaus. Binnen dat kader moeten vereveningsdotaties, in België het solidariteitsmechanisme genoemd, er voor zorgen dat mensen niet enkel wegens verschil in behandeling verhuizen van regio. Als er een groot verschil is in de belastingen die men moet betalen of de diensten die de overheid verstrekt, dan gaan mensen daarvoor verhuizen. Belastingcompetitie is daar een voorbeeld van. Er kan ook competitie zijn op basis van uitgavenbevoegdheden. Dat is niet altijd efficiënt. Waar productiefactoren zich vestigen wordt beter niet in hoofdzaak geïnspireerd door het verschil in belastingen, maar door wat het beste rendement geeft. Dit kan worden verstoord door belastingcompetitie en door grote verschillen in netto-fiscale opbrengsten. De theorie schrijft voor dat men in een federaal kader best geen te grote

verschillen van fiscale capaciteiten tussen overheden heeft. Dat zou welvaartsverliezen induceren ten gevolge van mobiliteit. Daarom zijn er vereveningssystemen in alle federale landen.

Men dacht dat het Belgische vereveningssysteem een ontwikkelingsval genereerde. De ontwikkelingsval was dat als Wallonië sterker groeit dan de andere regio's de ontvangsten per hoofd voor het gewest kunnen dalen. Dat was wel in hoofdzaak een theoretische mogelijkheid. De ontwikkelingsval kon enkel worden gegenereerd door te werken met een simulatie waarbij Wallonië zeer sterk groeit en Vlaanderen en Brussel een nulgroei hebben. Professor Decoster heeft dit altijd zeer onrealistisch gevonden. Hij heeft er altijd aan getwijfeld of er in de werkelijkheid een ontwikkelingsval is. Een tweede vraag is of de Waalse overheid op dat incentive gereageerd heeft door het voeren van slecht beleid.

Toch was het bij de herziening van het systeem logisch om ook de ontwikkelingsval weg te werken. Om na te gaan of men daarin geslaagd is, werd de hypothese waarbij de ontwikkelingsval in elk geval potentieel voorkwam, op de nieuwe Financieringswet toegepast. In de nieuwe Financieringswet heeft geen enkele regio er nog belang bij om trager te groeien. De conclusie is dat de ontwikkelingsval is verdwenen.

Is het solidariteitsmechanisme meer of minder genereus? Er is nu ongeveer 1,2 miljard euro vereveningsdotatie. 850 miljoen euro voor Wallonië en ongeveer 300 miljoen euro voor Brussel. Op een redelijke termijn van vijftien à twintig jaar is het nieuwe mechanisme minder genereus.

5. Transparantie

Vanuit het oogpunt van de transparantie is het goed dat de Lambermontturbo is afgeschaft. Enkel een deel van de Lambermontmiddelen die sinds 2007 aan de groei waren gekoppeld, werden met de fiscale sleutel verdeeld. Dit was in het voordeel van Vlaanderen. Het was een bijzonder complex systeem.

De herschikking van een aantal kleine dotaties is ook een goede zaak. Ze wordt de hybride dotatie genoemd.

Professor Decoster betwijfelt of de regionale opcentiemen met de mogelijkheid om binnen grenzen te moduleren, een goede zaak is. Hij denkt dat dit moeilijk te communiceren is naar de burger die dit moet beoordelen. De belastbare basis, de 'belasting staat', is hierbij een belangrijk element. De 'belasting staat' is het bedrag dat aan de federale overheid moet worden betaald en waarop, bijvoorbeeld, de gemeentelijke opcentiemen worden geheven. De federale overheid gaat die 'belasting staat' met 25 percent verminderen en daarop kan het gewest zijn regionale opcentiemen heffen. Als het gewest progressieve opcentiemen wil heffen, dan moet dat aan de burger worden uitleggen in termen van 'belasting staat' en niet in termen van inkomen. Er is geen een-op-eenrelatie tussen de belasting die men voor de federale staat betaalt en het inkomen. Dit wordt bijvoorbeeld bepaald door het soort inkomen, gezinstoestand en dergelijke. Het is enkel eenvoudig uit te leggen als het proportioneel blijft omdat de regio's dan het progressieve federale schema overnemen. De bevoegdheid werd echter toegekend om daarvan te kunnen afwijken. Professor Decoster betwijfelt of de progressiviteitsmodulatie van de regionale opcentiemen de transparantie ten goede komt, zeker wat de accountability van de regionale overheid betreft.

Het is een goede zaak dat de negatieve term is afgeschaft. Dat was de compensatie voor de gewesten voor het verkrijgen van bepaalde belastinginstrumenten zonder vermindering van de dotaties. Dit werd aan de federale overheid teruggestort op een historisch vastgeprikt opbrengst van die belasting en dus losstaand van de huidige opbrengst. Dat was

nadelig voor Brussel en Vlaanderen. De negatieve term was ook slecht voor de transparantie. De negatieve term zorgde voor een pervers effect. Later werden dit perverse effect en de ontwikkelingsval met elkaar verward. In de regionale inkomsten per hoofd van de bevolking inclusief de negatieve term en solidariteitsmechanisme ziet men voor 2015, na toepassing van de oude Financieringswet, dat Wallonië meer per hoofd van de bevolking krijgt dan het federaal gemiddelde en dat Vlaanderen armer wordt dan het federaal gemiddelde. Men krijgt een omkering van de posities. Dat is het pervers effect. Het is een belastingprincipe dat men rijken meer mag belasten dan armen, maar de rijken mogen niet armer worden dan de armen die de transfer krijgen. Dit staat bekend als de horizontale gelijkheid. Rangomkeringen worden meestal als onrechtvaardig beschouwd. Dit kwam omdat de negatieve term heel groot was. In 2015 zal met de nieuwe Financieringswet, zonder negatieve term, maar inclusief de fiscale autonomie van de personenbelasting waarvan de opbrengst op lange termijn onzeker, het Vlaamse Gewest meer krijgen dan het federaal gemiddelde. De rangorde blijft dan wel gerespecteerd. Dit aspect van de nieuwe Financieringswet is wat onderbelicht, terwijl dat tien jaar geleden als een zeer sterke anomalie werd ervaren.

6. Winnaars en verliezers

Winnaars en verliezers worden eerst vanuit statisch perspectief bekeken. Het wordt dus niet vanuit begrotingstermen toegelicht. Enkel de effecten van het eigen model van de Financieringswet worden toegelicht. Dit model is een rekenmodel. Het is enkel bedoeld om de wijzigingen aan de mechanismen in de Financieringswet aan te tonen. Het is zonder de dotatie van Brussel, zonder pensioenbijdrage en zonder de sanerings- en vergrijzingsinspanningen. Het resultaat van het Vlinderakkoord en de akkoorden van afgelopen zomer geven een groot verschil.

Als men er de gefedereerde entiteiten uithaalt, wordt het duidelijk hoe de interne mechanismen van de Financieringswet veranderd zijn en in wiens voordeel dit is. Het is nadelig voor de Vlaamse Gemeenschap maar voordelig voor het Vlaamse Gewest. Dit komt door de fiscale autonomie voor de personenbelasting, door het afschaffen van de negatieve term, door de verminderde solidariteit en de dotatie voor het arbeidsmarktbeleid. Het is slechter voor het Waalse en Brusselse Gewest. Het toont aan dat er zich voor het Waalse Gewest, na onder meer het uitdoven van de sokkel na tien jaar, ernstige uitdagingen aanbieden. De cijfers stemmen misschien niet volledig overeen met de laatste simulaties, maar de orde van grootte is duidelijk.

Het dynamische perspectief is van belang voor de begrotingen omdat de prognoses van het basisscenario de reflecties zijn van de economische omgeving die verandert, de demografie die verandert enzovoort. De prognoses komen van de Nationale Bank en het Federaal Planbureau. Er zijn ook intrinsiek dynamische elementen in de Financieringswet die veranderd zijn. Het solidariteitsmechanisme is nu welvaartsvast. De solidariteit gaat daartoe toenemen doorheen de tijd. Vroeger werd het enkel geïndexeerd met de inflatie. Nu is het geïndexeerd met inflatie en economische groei. Het solidariteitsmechanisme vertrekt lager maar groeit sterker. De groeivoeten van de dotaties groeien met inflatie en met een percentage van de economische groei. De welvaartsvastheid van de dotaties is aangepast. De simulatie tot 2030 gaat over de gewesten uitgedrukt in euro per capita, zonder sokkel, zonder specifieke dotatie voor Brussel en zonder de pensioenbijdrage. Het Vlaamse Gewest boekt winst, het Waalse en Brusselse Gewest verliezen. Het federale niveau verliest hier vooral als gevolg van het verlies van de elasticiteitsbonus. Dit vertrekpunt illustreert de interne mechanismen.

Als de sokkel wordt toegevoegd, wordt iedereen van bij het begin gecompenseerd. Vlaanderen staat zijn winst af, Wallonië en Brussel krijgen wat in de plaats. Iedereen vertrekt

min of meer op nul. Federaal blijft hier verliezen. Ook Brussel en Wallonië verliezen. Vlaanderen wint. Er is een belangrijke knik na tien jaar in 2024, dit is als de sokkel is afgebouwd. De sokkel blijft nominaal constant en wordt zelfs niet aan de inflatie aangepast. Na tien jaar wordt de sokkel waarschijnlijk lineair afgebouwd. Voor de gemeenschappen in hetzelfde scenario verliest Vlaanderen en wint de Franse Gemeenschap. Wanneer men gemeenschappen en gewesten samenvoegt, ziet men opnieuw de grote knik voor Wallonië. Het nieuwe mechanisme is duidelijk in het nadeel van Brussel en Wallonië, in het voordeel van het Vlaamse Gewest en in het nadeel van de Vlaamse Gemeenschap. Het wordt gecompenseerd door de sokkel. Die is belangrijk. Wallonië staat na de afbouw van de sokkel voor een grote uitdaging.

Als de dotatie voor Brussel en de pensioenbijdrage worden toegevoegd dan verliezen Vlaanderen en Wallonië. Brussel krijgt 300 euro per inwoner bij. Dit geeft een groot verschil in de relatieve posities van drie gewesten. De pensioenbijdrage die geleidelijk stijgt, zorgt ervoor dat federaal zijn verlies kan ombuigen. Als de dotatie van Brussel buiten beschouwing blijft, dan is de relatieve positie de eerste tien jaar min of meer beperkt in bandbreedte. Het verlies is ongeveer 30 à 40 euro per capita. In de zomer van 2013 kwam de saneringsinspanning erbij. Dit heeft men gedaan door de dotaties in 2015 en 2016 te verminderen met 1,2 miljard euro. Die is ongeveer 70/30 verdeeld over de dotatie van de gewesten en de gemeenschappen. De dotatie van de gewesten is verdeeld volgens de fiscale sleutel. Die sleutel is ten opzichte van de bevolkingssleutel in het voordeel van Vlaanderen. De gemeenschapsdotatie met de bevolkingssleutel is in het voordeel van Wallonië en Brussel. Als men de dotaties vermindert met 70 percent op de gewesten, dan draagt Vlaanderen meer bij in de saneringsinspanning. Het kan zijn dat men meer met de fiscale sleutel saneert omdat dit een maatstaf van draagkracht is. De fiscale sleutel biedt ook de mogelijkheid om te compenseren. De saneringsinspanning kan men compenseren via de belastinginstrumenten. Er zijn voldoende bevoegdheden overgedragen om in te compenseren. Deze sanering is een forse vermindering van de dotaties.

De tweede inspanning op de lange termijn is de vergrijzingsinspanning. Na de blijvende verlaging van de dotaties heeft men ook de groeivoeten van de dotaties verlaagd. De groeivoeten houden naast de inflatie rekening met een deel van de groei. De dotaties verdeeld op basis van de fiscale sleutel groeiden met 75 percent van de reële groei. Die groeivoet werd verlaagd tot 55 percent van de reële groei. Bij de hybride dotatie werd die verlaagd van 100 percent naar 55 percent. Voor de dotaties ouderen- en gezondheidszorg werd het percentage van 82,5 percent herzien naar 65 percent. Men is overeengekomen dat dit tot 2017 zal gelden. Als de reële bbp-groei groter dan 2,25 percent zou zijn, dan zou er zijn afgesproken dat men het gaat herbekijken.

Voor de houdbaarheid van de openbare financiën is er maar één zinvol concept namelijk de houdbaarheidskloof. Men vertrekt hier van het tekort dat men heeft, rekening houdend met al de toekomstige inkomsten en verplichtingen van pensioenen, belastingen, groei. Economen berekenen dit op oneindige horizon of op horizon 2060. Dit wordt uitgedrukt in termen van primair surplus. De houdbaarheidskloof is wat het primair surplus moet bedragen om op zeer lange termijn een begroting in evenwicht te hebben. Er mogen tekorten zijn op voorwaarde dat ze worden gecompenseerd. Voor België bedraagt de S2-indicator volgens Europese berekeningen 7,4 percent. Er is nu een primair surplus van ongeveer nul. Het Federaal Planbureau hanteert een lager cijfer voor de houdbaarheidskloof namelijk 6,2 percent. Na de maatregelen van de Federale Regering bedraagt het 5,1 percent. Van belang is dat de houdbaarheidskloof verminderd is als gevolg van de lange termijn-maatregelen in de pensioenen. Er moet dus een primair surplus zijn van 5 à 6 percent. België had dit, maar het werd uitgegeven in de periode 2002-2009. Dit moet terug worden opgebouwd. Dat kan alleen door het verhogen van de belastingen of het verminderen van

de uitgaven of een combinatie van de twee. Als men het primair surplus wil verhogen via uitgavenverminderingen en de uitgaven decentraliseren, dan moet een stuk van de houdbaarheidskloof mee worden getransfereerd naar de entiteiten. Uit berekeningen op basis van de nieuwe Financieringswet van de heer Santrijn van het Federale Planbureau volgt dat om de houdbaarheidskloof voor het federale niveau constant te houden, men voor elke 10 miljard euro primaire uitgaven 0,4 percent van het bbp naar de andere entiteiten moet transfereren. De staatshervorming transfereert ongeveer 20 miljard euro. Dit betekent dat 0,8 percent van het bbp moet worden doorgeschoven als men de houdbaarheidskloof van het federale niveau constant wil houden. Dit is gebeurd met de sanerings- en vergrijzingsinspanning en het heeft een groot effect. Nu is er per hoofd een verlies van 200 euro in Vlaanderen, wat minder voor Wallonië. Brussel levert een inspanning van 200 euro maar blijft positief door de specifieke dotatie. Eigenlijk moet men Wallonië en de Franse Gemeenschap optellen om het te kunnen vergelijken met Vlaanderen. Dan is de bijdrage per hoofd van de bevolking ongeveer gelijk met die van Vlaanderen. Grote winnaar van deze operatie is de federale overheid die nu 200 euro per hoofd van de bevolking wint ten opzichte van de gedecentraliseerde entiteiten.

De echte inspanning gebeurt in 2015 en 2016 met de forse vermindering van de dotaties. De groeivoeten spelen een mindere rol omdat het maar om een deel van de economische groei gaat waarmee de dotaties worden aangepast.

Per euro per capita levert Brussel een lagere inspanning door de specifieke dotatie. In percentages van de inkomsten uitgedrukt blijkt dat Wallonië meer bijdraagt. Ook hier geldt de kanttekening dat het moet worden opgeteld met de Franse Gemeenschap om het te vergelijken met Vlaanderen. In percentages van de fiscale capaciteit draagt Wallonië meer bij dan Vlaanderen en Brussel. Dit is zonder de gemeenschappen omdat die geen fiscale bevoegdheid hebben.

7. Vragen en opmerkingen van de commissieleden

De heer *Matthias Diependaele* heeft geen problemen met de politieke uitspraken van professor Decoster zoals het voldoende zijn van de responsabilisering en de fiscale autonomie. Hij deelt ze wel niet. De uitspraken over de fiscale autonomie zijn bovendien gedaan zonder rekening te houden met de gemeenschappen. Volgens de heer Diependaele betalen Vlaanderen en Wallonië het gelag. Het federale niveau, waar men niet meer tot afspraken kan komen, wordt gevrijwaard.

Hij is het er op het gebied van het ‘fiscal federalism’ mee eens dat het Belgische model moeilijk te vergelijken is met andere landen. Collega’s van professor Decoster, zoals de heer Willem Sas, stellen dat dit wel toepasbaar is in Vlaanderen en meer zou moeten worden gebruikt. Professor Decoster legt de nadruk meer op de gewesten. Hierdoor zit men met een vertekend beeld.

In verband met de arbeidsmarktdotatie stelde professor Luc Sels in de commissie dat de middelen en het doelgroepenbeleid het beste worden ingezet voor een loonkostverlaging voor de laagste lonen. Dat zou het grootste effect hebben. Dat is een structurele maatregel die federaal is gebleven. Hier kan men wel de responsabilisering hebben maar het beste instrument om dit te bereiken ontbreekt nog.

Over de OESO-cijfers in verband met de verticale fiscale kloof wil de heer Diependaele weten of het zich dicht bij de lijn bevinden wijst op meer geresponsabiliseerd zijn.

Professor *André Decoster* ontkent dit.

Als dat wel zo geweest was dan wou de heer *Matthias Diependaele* opmerken dat Nederland en Denemarken verder van de lijn liggen. Dat zijn niet eens federale landen waardoor het enkel om gemeenten en provincies kan gaan.

De afbouw van de sokkel begint pas binnen tien jaar en zal tegen 2034 zijn afgebouwd. Wat is de waarde van de bepalingen van een financieringswet waarvan de langste elf jaar gelding heeft gehad?

De heer *Koen Van den Heuvel* vond het een goed overzicht. De politieke discussies zullen vooral in de volgende maanden worden gevoerd. De principes van de Financieringswet werden vlak na de verkiezingen van 2010 door velen onderschreven die zich dat blijkbaar niet meer herinneren. De lijst van principes is sterk. De discussie over de leefbaarheid van de federale overheid en over de houdbaarheidskloof zijn belangrijk. Men moet kunnen aanvaarden dat er een sterk Vlaanderen moet zijn, maar dat de Vlaming ook een volwaardige burger is van de federale overheid. Die overheid verleent ook diensten en moet daar voldoende middelen voor hebben. Hij vindt het vanzelfsprekend dat bij het doorschuiven van bevoegdheden naar de deelgebieden ook de een deel van de sanering en de houdbaarheidskloof volgt. Dat is geen doorschuiven van rekeningen of het invoeren van nefaste mechanismen.

De heer *Matthias Diependaele* gaat er mee akkoord dat de Vlamingen deel uitmaken van de federale overheid. Als men de federale overheid gezond wil houden, dan moet er daar worden gesaneerd. Op het Vlaamse niveau is de sanering al gebeurd. Door het bestaan van twee democratieën komt men op het federale niveau niet meer tot de besluitvorming om die sanering te realiseren. Bijgevolg wordt die sanering doorgeschoven. Hij is het ermee eens dat de federale overheid gezond moet zijn.

De heer *Eric Van Rompuy* meent dat de zin ‘Wie is mijn volk?’ de essentie van de discussie is. Men heeft er alle belang bij dat op het federale en regionale niveau de juiste optimale sanering worden doorgevoerd en beslissingen worden genomen. Hij heeft begrepen dat professor Decoster zeer sceptisch is over de regionale opcentiemen. Dat is een toekomstige bevoegdheid van het Vlaams Parlement. Wat is het alternatief als men een hogere fiscale marge wil geven aan de deelstaten?

Mevrouw *Griet Smaers* reageert op de uitspraak van de heer Diependaele over het politiek karakter van de visie van professor Decoster over de responsabilisering. Ze gaat er van uit dat een hoogleraar geen politieke visie weergeeft maar een standpunt als econoom naar voren bracht. Ze gaat er ook van uit dat responsabilisering in het betoog economische responsabilisering betekent en dat de toelichtingen en antwoorden economische realiteiten zijn en beantwoorden aan de economische discipline.

De heer *Matthias Diependaele* verduidelijkt dat hij stelde dat de inschatting van de fiscale autonomie een politieke uitspraak is. Hij heeft daar overigens geen enkel probleem mee.

Professor *André Decoster* vond de opmerking over het politieke karakter van zijn standpunt over de fiscale autonomie bevreemdend. Hij heeft getwijfeld of hij de figuren met de winnaars en verliezers zou tonen, omdat de Financieringswet goedgekeurd is en er waarschijnlijk al uitgebreid zal zijn gediscussieerd of de nieuwe wet verantwoord is. Dat zijn feiten die politiek relevant waren. De discussie moet nu gaan over het invullen van de bevoegdheden. De grafieken zijn niet politiek. Ze zijn gemaakt met de best mogelijke modellering van de toekomstige economische evoluties en rekenmodel. Hij probeert als econoom aan te geven waar de berekeningen stoppen en de politieke keuze begint. Dat is fundamenteel verschillend van het doen van politieke uitspraken. Hij probeert aan te tonen waar het

cijferwerk eindigt en de politieke keuze begint. Het is bijvoorbeeld belangrijk om aan de OESO het politieke, maatschappelijke en juridische feit van België te verduidelijken dat gemeenschappen geen fiscale competenties hebben. Dat is geen politieke maar een wetenschappelijke uitspraak. Het is een conceptuele verheldering van het systeem.

Een andere vraag is of vanuit de economische theorie kan worden gesteld of de fiscale autonomie of de responsabilisering te groot of te klein is. Dat is een wetenschappelijke vraag. Men moet durven erkennen dat we het antwoord niet echt kennen. Het is een afweging tussen voor- en nadelen. Die kunnen niet alleen kwalitatief in kaart worden gebracht, maar men zou ook de grootte van het effect moeten kunnen meten. Dat is niet gebeurd. Het effect van decentralisering zal sterk verschillen van land tot land. Hij heeft niet gesteld dat begrotingsfederalisme weinig lessen te geven heeft voor België, maar wel dat het toepassen van begrotingsfederalisme in België empirisch nooit is ingevuld. Het is altijd gebruikt op basis van a priori's. Hij kan zo twee paradigma's uit het begrotingsfederalisme geven die kwalitatief uitkomen dat belastingcompetitie goed is en dat belastingcompetitie slecht is. Hij maakt daar geen keuze in. Ze hebben alle twee een deel van de waarheid in pacht, afhankelijk van het gedrag van de overheden in de realiteit. Ze hangen ook sterk af van feitelijke empirische grootheden in de Belgische federatie. Hoeveel mensen gaan er verhuizen als de regionale opcentiemen op een sterk gedifferentieerde manier gebruikt worden tussen de drie gewesten? Dat is een interessant experiment in een zeer geïntegreerde regio met taalbarrières. Dat is geen politieke uitspraak over het te groot of te klein zijn van de fiscale autonomie. Het is alleen een uitspraak over het niet kennen van de effecten. Pleiten voor meer fiscale autonomie of minder, wordt ingegeven door kwalitatieve argumentaties die niet echt onderbouwd zijn. Professor Decoster hoopt dat het doctoraat van de heer Sas hierin meer inzichten kan brengen. Het probleem is dat academici op theoretische modellen werken en minder op empirische gegevens.

Hij is niet echt tegen regionale opcentiemen. In de Expertcommissie was hij geen voorstander van de split rate. Er is dan volledige fiscale autonomie voor een deel van de personenbelasting met een volledig eigen systeem. Hij was daar geen voorstander van wegens de economische 'spill over'-effecten. Die zijn niet veel kleiner met opcentiemen. Als men voor opcentiemen kiest, kan men evengoed voor een split rate opteren. Hij is niet voor fiscale autonomie in deze federale context. In Duitsland is er geen fiscale autonomie voor de vennootschaps- en personenbelasting. Fiscale autonomie in de personenbelasting is niet nodig om een goed fiscaal decentraal beleid te voeren. Als men toch voor opcentiemen kiest, dan is het moeilijk dit progressief toe te laten. Als men een split rate had genomen, dan kan men dat nog uitleggen aan de bevolking. Maar bij opcentiemen op een 'belasting staat' kan niemand zeggen met welk inkomen het bedrag van de 'belasting staat' overeenkomt. Men moet dat dan aan de burger uitleggen op basis van de belastingen die ze aan de staat betalen. Regionale opcentiemen, split rates en meer of minder fiscale autonomie zullen niet veel extra effecten hebben omdat de integratie van de Belgische economie zo groot is. De bezorgdheid om de regionale opcentiemen vloeit voort uit de accountability tegenover de burger en het gebrek aan voorstellen over de invulling ervan. Hij weet niet hoe groot de mobiliteit zal zijn. Die is niet uitgesloten. Daar zijn positieve aspecten aan, men stemt dan met zijn voeten. Er zijn ook welvaartsverliezen aan het verhuizen enkel voor fiscale effecten.

De politieke keuze is of men al dan niet verder moet gaan met gemeenschappen, of men gemeenschappen al dan niet belastingcompetentie moet geven en wat de maatschappelijk politieke gevolgen ervan zijn. Professor Decoster heeft enkel gezegd dat men door de gemeenschappen in een ander analysekader komt.

De grafiek over de verticale fiscale kloof heeft niets te maken met responsabilisering. In alle landen is er een spanning tussen de omvang van de gedecentraliseerde uitgaven en de omvang van de gedecentraliseerde belastingen. Men zit op de lijn als men voor 100 uitgaven mag doen en voor 100 aan inkomsten kan genereren. Die grafiek toont aan dat het waarschijnlijk niet optimaal is om op de lijn te zitten, geen enkel land zit daar immers. Er zullen goede redenen zijn om meer uitgaven te decentraliseren dan belastinginstrumenten. Hier is er één uitzondering, namelijk in het kader van onafhankelijkheid of separatisme. Begrotingsfederalisme is een theorie die alleen redeneert in gegeven jurisdicties binnen een federale context. Er wordt niets gezegd of het beter zou zijn helemaal apart te zijn. Binnen de context van het begrotingsfederalisme is het duidelijk dat er netto minder nadelen zijn aan het decentraliseren van bevoegdheden dan van belastingen. Dit betekent niet dat er geen voordelen zijn aan het decentraliseren van belastingen. Als men alle voor- en nadelen van fiscale decentralisatie in kaart brengt en tegen elkaar afweegt en hetzelfde doet voor de uitgaven, dan tonen alle studies aan dat in euro uitgedrukt er meer voordelen zijn om iets meer uitgaven te decentraliseren dan ook alle belastinginstrumenten mee te geven. Dit komt omdat belastingen ook gebruikt worden voor macro-economische stabilisatie. Voor uitgaven is dat moeilijker. Men gaat bijvoorbeeld de uitgaven voor onderwijs niet aanpassen aan de conjunctuurschommelingen. Macro-economische stabilisatie zit eerder op een hoger niveau. Er is dus minder reden om belastingen te decentraliseren. Er zijn wel goede redenen om sommige belastingen wel te decentraliseren. Het evenwicht ligt anders tussen bevoegdheden en belastingen. In alle landen is er een kloof. Er zijn meer bevoegdheden dan belastingen gedecentraliseerd. Deze grafiek verantwoordt dus het gebruik van dotaties. Te vaak wordt het argument nog gebruikt dat men ideaal geen dotaties zou gebruiken. Geen dotaties betekent dat als men uitgavenbevoegdheden decentraliseert, men ook alle belastingen die daar voor nodig zijn decentraliseert. Dat is niet zo. 100 percent is niet het optimum.

Professor Decoster heeft over responsabilisering hetzelfde gezegd: we weten het op dit moment niet echt. Er is geen verklaring voor het instorten van de fiscale capaciteit van Brussel. De responsabilisering van de gewesten is sinds 1989 fel opgedreven via de fiscale sleutel van de personenbelasting. Gelijktijdig is de fiscale capaciteit van Brussel ingestort. Er zijn dus andere verklaringen dan de 'juste retour'-sleutel die zou responsabiliseren. Het is niet voldoende geweten hoe overheden zich gedragen. Er zijn aspecten van responsabilisering die werken. De fiscale sleutel is dan niet de beste manier. Men kan beter bonus-malussystemen opzetten.

De heer *Eric Van Rompuy* vindt dat de logica van het systeem van professor Decoster perfect te verdedigen is. Zoals het ook mogelijk is om de logica van andere systemen te verdedigen, zoals de volledige splitsing van de belastingen waarbij alleen de gewesten belastingen innen en met dotaties de federatie financieren. Professor Decoster stelt dat het doelmatiger is de uitgavenbevoegdheden te decentraliseren dan de fiscale instrumenten. Het was interessant om de voor- en nadelen van verschillende opties te krijgen.

Eric VAN ROMPUY,
voorzitter

Koen VAN DEN HEUVEL,
verslaggever

Gebruikte afkortingen

BBC	beleids- en beheerscyclus
bbp	bruto binnenlands product
DBFM	Design Build Finance Maintain
EPSAS	European Public Sector Accounting Standards
ESR	Europees Systeem van Nationale en Regionale Rekeningen
Eurostat	statistical office of the European Union
HRF	Hoge Raad van Financiën
INR	Instituut voor de Nationale Rekeningen
KB	koninklijk besluit
KU Leuven	Katholieke Universiteit Leuven
OCMW	Openbaar Centrum voor Maatschappelijk Welzijn
OESO	Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling
pps	publiek-private samenwerking
RKW	Rijksdienst voor Kinderbijslag voor Werknemers
RSZ	Rijksdienst voor Sociale Zekerheid
RVA	Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening